

СТАНОВИЩЕ

от

проф. д-р Елена Любомирова Хаджиева, Софийски университет „Св. Климент
Охридски”

по конкурс за заемане на академичната длъжност „Доцент“

с кандидат гл. ас. д-р Елена Иванова Крейчова

по научна област „Филология“, направление „Лингвистика на съвременни езици“

Гл. ас. д-р Елена Иванова Крейчова е завършила специалност „Славянска филология” и „Английска филология“ в СУ „Св. Климент Охридски“ през 1996. През 1999 година завършва докторат по старобългаристика в Масариковия университет в гр. Бърно. От 2006 г. е главен асистент в Катедрата по славистика, Философски факултет, Масариков университет, Бърно, от 2016 е хоноруван преподавател в Университета „Коменски“ в Братислава.

За участие в конкурса д-р Елена Крейчова е представила значителен брой публикации: 121 на брой, от които 4 монографии, 3 речника, 6 учебника, електронни ресурси за обучение.

Хабилитационният труд на д-р Елена Крейчова „Проблеми на усвояването на втори език – теория и практика (върху материал от преподаване на български език като чужд в славянски контекст“ („*Problematika osvojení druhého jazyka – teorie a praxe (na základě výuky bulharštiny jako cizího jazyka v slovanském kontextu)*”) е посветен на проблематиката на усвояването на втори език, разгледана в славянски контекст с насоченост към усвояването на български език като втори език от славяни, най-често чешкоговорящи. Авторката се съсредоточава върху интердисциплинарна научна област, в която се преплитат психолингвистиката, когнитивната лингвистика, когнитивната психология и лингводидактиката, като въпросите на усвояването на втори език са в центъра на нейната активна научно-изследователска дейност през последното десетилетие. Настоящият хабилитационен труд отразява трайните научни интереси на авторката както в областта на чуждоезиковото обучение, така и в сравнителното славянско езикознание, като той достойно се вписва в изследванията в българската, чешката и словашката лингвистика, появили се през новото хилядолетие и посветени на усвояването на втори език и на въпросите на билингвизма. Приносният характер на труда на авторката е несъмнен – за първи път в славистичната научна литература виждаме изследване, което обобщава погледа върху посочената проблематика както в сравнителен славянски аспект, така и в контекста на англоезичната (главно американската) лингвистика. Хабилитационният труд респектира със задълбоченост, прецизност, аргументираност и отлично познаване на материята, с която д-р Крейчова се занимава. Хабилитационният труд с обем от над 180 страници, внушителна библиография (над 200 заглавия на всички славянски езици и английски език), графики, таблици и илюстрации, допълващи и коментиращи текста, е

плод на нейните дългогодишни проучвания както като учен, така и като преподавател в Масариковия университет в гр. Бърно, Чехия. Макар че още не е публикуван, трудът в определени свои части е познат на славистичната научна аудитория от редица публикации на авторката.

Ясно очертаната научна композиция от увод, девет глави и заключение допринася за последователното въвеждане в темата за усвояването на българския език като чужд в специфична (славянска) среда на фона на теоретичното познание от много научни дисциплини до момента, а сполучливо подобрите примери илюстрират специфичните лингвистични детайли от теоретичните научни анализи от гледна точка на прагматиката и дидактиката.

В уводната първа глава (5 – 9 стр.) авторката си поставя целите, които характеризират спецификата и уникалността на нейното изследване – наблюдение на процесите на усвояване на втори език и свързаните с него психологични механизми, установяване на модели на усвояване на езика (главно от психолингвистична гледна точка), които могат да бъдат общовалидни и независими от първия език на обучаемите. Авторката също така насочва своя интерес към това дали съществуват психологически модели на усвояване на втория език, които са еднакви при всички учащи и са независими от техния първи език.

Във втора глава „Първи/майчин език и втори/чужд език“ (9 – 10 стр.) авторката прави необходимото и обосновано уточнение на терминологията, която използва в своя труд, позовавайки се на традициите както в славянската, така и англоезичната лингвистика.

В трета глава „Усвояване на втори език“ (11 – 26 стр.) с 4 подглави авторката представя в исторически аспект теоретичните проучвания в психолингвистиката, свързани с въпросите на усвояването както на първи, така и на втори език (емпиризм, когнитивизъм, нативизъм, универсална граматика и др.), като е необходимо да се подчертае съвестното и обстойно представяне на съществуващата до момента теоретична база. Обобщени са теории, в които е оформен концептът „междинен език“, смятан за специфична преходна система, появяваща се при усвояването на втория език и различна от първия език, като влиянието на първия език върху усвояването на втория отчита не само езиковата структура, но и различни когнитивни и психологични механизми, чрез които настъпва езиковият трансфер. Специално внимание в подглава 3.4. Междуетикови влияния при усвояване на втори език авторката обръща внимание на различните типове езикови влияния, като избягва симплификацията, а разглежда проблематиката в нейната комплексност – влияние на първия език върху втория, влияние на втория език върху първия, вътрешно езикови влияния, влияние на екстралингвистични фактори и най-релевантното влияние за настоящия труд – въпросът на езиковото родство при усвояване на генетично близки езици.

Високото равнище на професионална компетентност у д-р Крейчова проличава в четвърта глава „Интерференция“ (27 – 48 стр.), където тя представя задълбочено и изчерпателно теоретичната рамка на явлениято езиков трансфер и интерференция, конфронтирайки дефиниции и класификации от най-съвременните лингвистични

изследвания, без да се ограничава само в български или чешки контекст. Авторката обръща внимание на възникването на интерференцията като явление, свързано с психическите механизми на пренос на езикови навици и умения. На това място отново трябва да подчертая богатството на теоретични постановки, с които тя работи и успява да очертае значенията на отделните понятия (трансфер, интерференция, езикова грешка), и да направи, без да има претенции за изчерпателност, подробна класификация на видовете интерференция (ср. подглава 4.3 Интерференция и езиков трансфер). В тази глава тя очертава и теоретичната рамка на понятията „езикова грешка“ и „интерферентна грешка“.

Глава 5 (49 – 53 стр.) „Език-цел и междинен език“ отново има синтетизиращ характер, в който авторката представя дефиниции на тези термини с кратък исторически преглед на развоя на дефинициите на понятията.

Коректно и детайлно в глава 6 „Билингвизъм и мултилингвизъм“ (54 – 67 стр.) са представени дефинициите на най-често дискутираните видове билингвизъм от най-съвременна научна гледна точка, правилно подчертавайки, че и до момента в езикознанието няма една единствена дефиниция на билингвизма (като на въпросите на владеене на два първи езика от билингви авторката логично отделя съвсем малко място). И тук е представено цялото разнообразие на дефинициите и концепциите на билингвизма като състояние, при което в съзнанието на индивида съществуват две езикови системи като редуваща се употреба на два езика от един индивид. Д-р Крейчова защитава позицията, че двуезичността не е крайно състояние, а постоянен процес и че езиковата компетентност подлежи на промени и развитие и по отношение на двата езика.

Глава 7 „Превключване на кодове“ (68 – 72 стр.) дефинира понятията „превключване на кодове“ и „смесване на кодове“ като съзнателно (съответно съзнателно и несъзнателно, нарочно и неволно) използване на два (и повече) езици в рамките на един речеви акт на един и същ индивид-билингва.

Глава 8 „Влияние на първия език върху усвояването на втория: контрастивен анализ и анализ на грешки“ (73 – 85 стр.) представя на читателя в историческа перспектива съществуващото в езикознанието предположение, че проблемите, с които се срещат изучаващите втори език, могат до голяма степен да бъдат открити и посочени предварително, а именно чрез метода на контрастивния анализ или чрез метода за анализ на грешките. Елена Крейчова представя развитието на концепцията на контрастивния анализ още от средата на миналия век и на научния метод анализ на грешките от 60-те години на 20-ти век до наши дни, благодарение на които е дефинирано и понятието грешка в чуждоезиковото обучение. Авторката правилно обобщава, отново на базата на богатия корпус от научна литература, която използва, че както контрастивният анализ, така и анализът на грешките са насочени към разбирането, а след това и към коригирането на грешките, които се допускат в процеса на усвояването на втори език.

Най-обемната девета глава „Анализ на корпуса на емпиричния материал“ (86 – 136 стр.) представлява анализ на корпуса на събрания от авторката емпиричен материал, който обобщава както резултатите от многогодишния ѝ преподавателски опит, така и в

същността си е обстойно изследване на някои езикови категории в българския език, които създават проблеми на чужденците, изучаващи български език като втори език. В анализа на езиковия корпус тя умело обръща внимание на избрани български езикови явления (от фонетичното, морфологичното, синтактичното и лексикалното ниво на езика) и на тяхната реализация в речевата продукция на чужденци в процеса на усвояването на български език, като езиковият материал е представен ясно и прегледно в отделни подглави. Впечатляващ е обемът на обработения емпиричен материал (регистрираният брой на грешките е 356519, ср. стр. 97), като грешките са идентифицирани, отклоненията от нормата са класифицирани, анализирани и статистически обработени. Изследователският метод, който авторката използва за анализа и предикацията на грешките, също заслужава да се отбележи. Той е комбинация от традиционния дескриптивизъм, съчетан със съпоставителния и типологичния метод, приложен в широк славянски контекст, като това ѝ помага да посочи и формулира най-характерните и специфичните аспекти на българската граматика в контекста на горепосочените затруднения с акцент върху грешките, възникнали поради интерферентни влияния. С това свое изследване тя органично се включва в българската езиковедска традиция (ср. А. Данчев, Е. Хаджиева, Ю. Стоянова, С. Петрова и др.) и я обогатява с изключително широк славянски контекст.

Целите на труда са постигнати чрез обосноваване и целенасоченост, с подчертана коректност в позоваванията и цитирането, с един академично прозрачен език, написан достъпно, без ненужно усложняване и излишество на изразните средства.

Основните приноси на труда (както теоретико-методологически, така и теоретико-практически), представени най-обобщено, са следните:

1. Доразвиване и обогатяване на теоретичните концепции и постановки в областта на преподаването на български език като чужд, билингвизма, езиковия трансфер и интерференция.
2. Създаден е нов теоретико-приложен изследователски модел, който се характеризира с цялостно разглеждане на езиковите равнища и детайлен анализ на трансферните и интерферентни влияния, като този модел на изследване на езиковата грешка е насочен към специфична сфера от обучението на български език като чужд – а именно към носители на родствен, славянски език.
3. Трудът предоставя модел за таксономия на грешките, като от гледна точка на методиката посочват местата, които в процеса на преподаване на български език като чужд изискват специално внимание.
4. Балансирано съчетаване на съвременни теоретични постановки с реалната им прагматична ориентираност. Тук се откроява синтезиращата компетентност на кандидата, зад която стоят многогодишен усвоен опит и професионална проницателност.

Горепосочените приноси за науката и практиката трябва да бъдат изтъкнати като реабилитационни приноси на Елена Крейчова. Проблематиката, с която са свързани тези приноси, е актуална и значима за българското езикознание, за сравнителното славянско езикознание и за чуждоезиковото обучение в славянски дискурс.

Несъмнено достойнство на труда е също така фактът, че научното навлизане и обобщаване на проблематиката му се позовава на широка база от славянски теоретични разработки. Тук ще си позволя забележка в посока на едно бъдещо издание на хабилитационния труд. За да бъде това богато изследване на теорията на усвояването на втори език и на билингвизма наистина комплексно, би било добре да се включи и преглед на релевантната литература от най-новата руска лингвистика. Също така при анализа на грешките на морфологично равнище (подглава 9.2.3. Морфологична интерференция) би било добре да се направи пълен списък на българските предлози и да се проследи при кои от тях най-често се регистрират интерферентни грешки.

Внимателното прочитане на хабилитационния труд установява, че той е резултат на траен и задълбочен интерес към теоретико-прагматичните аспекти на билингвизма, усвояването на втори език и на езиковия трансфер и интерференция. Направените анализи и изводи, както и приведените автентични примери, свидетелстват, че авторката се стреми да обхване максимално широкото научно поле „усвояване на втори език“, отличаващо се с голяма степен на интердисциплинарност. Направеното изследване по темата говори за професионализъм, обширни познания по проблематиката и сериозно отношение. Големият брой подбрани позовавания и цитати от източници и автори, внушителната библиография, както и богатите допълнителни разяснителни бележки под линия са доказателство за изследователската дейност и възможностите на кандидата да открива, систематизира, анализира и да си служи с научна литература, касаеща избраната тема.

Заключение: Прочитът на представения труд на Елена Крейчова оформя категоричното впечатление за колега със солиден професионален опит и несъмнени изследователски възможности, създал вече определено научно реноме в славистичните среди както у нас, така и в чужбина. Като изтъквам безспорните достойнства на трудовете ѝ, качеството на нейната научна продукция, познавайки авторитетното ѝ присъствие като педагог и учен, съм убедена, че нейната хабилитация е необходима и навременна. Научната и преподавателската дейност на Елена Крейчова очертават облика на един утвърден, задълбочен и активен изследовател и преподавател, който има значителни приноси в областта на българистиката и славистиката. **Хабилитационният ѝ труд отговаря на изискванията на даденото научно направление.** Горепосоченото ми дава основание с пълна убеденост да предложа на почитаемото научно жури да ѝ присъди академичната длъжност „доцент“.

Дата: 20.09.2018

проф. д-р Елена Хаджиева

OPONENTSKÝ POSUDEK NA HABILITAČNÍ PRÁCI

MGR. ELENY KREJČOVÉ, PH.D.

PROBLEMATIKA OSVOJOVÁNÍ DRUHÉHO JAZYKA – TEORIE A PRAXE

(Na základě výuky bulharštiny jako cizího jazyka v slovanském kontextu)

Autor posudku:

prof. Dr. Elena Ljubomirova Chadžieva, Sofijská univerzita sv. Klimenta Ochridského

Odb. as. Mgr. Elena Krejčová, Ph.D., vystudovala obory Slovanštinová filologie a Anglická filologie na Sofijské univerzitě sv. Klimenta Ochridského v roce 1996. V roce 1999 ukončila své doktorské studium paleoslovenistiky na Masarykově univerzitě v Brně. Od roku 2006 je odborný asistent Ústavu slavistiky Filozofické fakulty MU, od roku 2016 přednáší též na Univerzitě Komenského v Bratislavě.

V rámci svého habilitačního řízení dr. Elena Krejčová předložila značný počet publikací: 121 celkem, z toho 4 monografie, 3 slovníky, 6 učebnic a též elektronické výukové publikace.

Habilitační práce dr. Eleny Krejčové *Problematika osvojování druhého jazyka – teorie a praxe (na základě výuky bulharštiny jako cizího jazyka v slovanském kontextu)* se věnuje problematice osvojování druhého jazyka, a to ve slovanském kontextu se zaměřením na osvojování bulharského jazyka jako druhého slovanskými mluvčími, především nositeli českého jazyka. Důraz ve svých bádáních klade autorka na interdisciplinární odbornou sféru (kterou je aplikovaná lingvistika), v níž se kříží psycholingvistika, kognitivní lingvistika, kognitivní psychologie a lingvodidaktika, přičemž otázky osvojování druhého jazyka jsou v poslední dekádě v centru jejího aktivního badatelského zájmu. Tato habilitační práce odráží trvalý vědecký zájem autorky jak v oblasti cizojazyčné výuky, tak i ve srovnávací slovanské jazykovědě, což ji důstojně řadí mezi odborné práce v bulharské, české i slovenské lingvistice, které vyšly v novém století a jež se věnují otázkám osvojování druhého jazyka nebo problematice bilingvismu.

Přínos autorčiny práce je nepochybný – poprvé ve slavistické odborné literatuře se objevuje výzkum, který zobecňuje uvedenou problematiku jak ve srovnávacím slovanském aspektu, tak i v kontextu anglojazyčné (především americké) lingvistiky. Habilitační práce budí respekt svojí hloubkou, precizností, argumentovaností i výborným poznáváním látky. Habilitační práce má rozsah více než 180 stran, obsahuje bibliografii hodnou obdivu (nad 200 položek ve všech slovanských jazycích a angličtině), grafy, tabulky a ilustrační příklady doplňující a komentující text jsou plody jejího dlouholetého zkoumání, které prováděla jednak jako vědec-badatel a jednak jako učitel-lektor na Masarykově univerzitě v Brně. Přestože ještě práce nebyla publikovaná, v některých svých částech je již slavistické vědecké obci známa díky řadě autorčiných publikovaných článků.

Přehledně postavená vědecká kompozice vytvořená úvodem, devíti kapitolami a závěrem umožňuje postupné pronikání do tématu osvojování bulharského jazyka jako cizího ve specifickém (slovanském) prostředí na pozadí teoretického poznání čerpaného z množství vědeckých disciplín, zdařile vybrané příklady ilustrují specifické lingvistické detaily teoretických vědeckých analýz z hlediska pragmatiky a didaktiky.

V první kapitole (s. 5 – 9) autorka předkládá své cíle, které charakterizují originalitu jejího výzkumu – pozorování procesů osvojování druhého jazyka a s tím spojené psychologické mechanismy, odhalování modelů osvojování jazyka (především z hlediska psycholingvistického), které mohou být všeobecně platné a nezávislé na prvním jazyce studujících. Autorka rovněž svůj zájem zaměřuje na to, zda existují psychologické modely osvojování druhého jazyka, které by byly stejné u všech, co se druhému jazyku učí, a byly by přitom nezávislé na jejich prvním jazyce.

Ve druhé kapitole První/mateřský jazyk a druhý/cizí jazyk (s. 9 – 10) autorka velmi rozumně upřesňuje terminologii, kterou ve své práci používá, přičemž se opírá o tradice jak ve slovanské, tak i v anglojazyčné lingvistice.

Ve třetí kapitole Osvojování druhého jazyka (s. 11 – 26), která je rozčleněna do čtyř podkapitol, autorka v historickém aspektu představuje teoretické studie z oblasti psycholingvistiky, které jsou spojené s otázkami osvojování jak prvního, tak i druhého jazyka (empirismus, kognitivismus, nativismus, univerzální gramatika aj.), přičemž je třeba zdůraznit poctivé a solidní zpracování teoretické báze, která byla v období vzniku práce k dispozici. Můžeme se obeznámit se zobecněnými teoriemi, v nichž se hovoří o konceptu „mezijazyka“, který je považován za specifický přechodný systém, jenž se objevuje během osvojování druhého jazyka a který je odlišný od prvního jazyka, přičemž vliv prvního jazyka na osvojování jazyka druhého je patrný nejen v jazykové struktuře, ale také v nejrůznějších kognitivních a psychologických mechanismech, jejichž prostřednictvím dochází k jazykovému transferu. Zvláštní pozornost věnuje autorka v podkapitole 3.4 Mezijazykové vlivy při osvojování druhého jazyka na různé typy jazykových vlivů, přičemž se vyhýbá simplifikaci a problematiku analyzuje v celé její komplexnosti – vliv prvního jazyka na druhý, vliv druhého jazyka na první, vnitrojazykové vlivy, vliv extralingvistických faktorů a především z hlediska této práce nejdůležitější vliv – otázka jazykové blízkosti při osvojování geneticky blízkých jazyků.

Vysoká úroveň odborné kompetence dr. Krejčové se odráží i ve čtvrté kapitole Interference (s. 27 – 48), kde jmenovaná předkládá velmi podrobně a vyčerpávajícím způsobem teoretický rámec jevů označovaných jako jazykový transfer a interference a konfrontuje definice a klasifikace z nejnovějších lingvistických výzkumů, aniž by se omezovala pouze na bulharský nebo český kontext. Autorka svoji pozornost soustřeďuje na vznik interference jako jevu spojeného s psychickými mechanismy přenosu jazykových návyků a schopností. Na tomto místě bych opět chtěla zdůraznit bohatství teoretických stanovisek, s nimiž habilitantka pracuje, a schopnost zdařile definovat významy jednotlivých pojmů (transfer, interference, jazyková chyba) a provést podrobnou typologickou klasifikaci interferencí (srov. podkapitola 4.3 Interference a jazykový transfer). Ve čtvrté kapitole autorka též vytváří teoretický rámec pojmů „jazyková chyba“ a „interferenční chyba“.

Pátá kapitola Cílový jazyk a mezijazyk (s. 49 – 53) má opět syntetizující charakter. Autorka v ní předkládá definice v názvu uvedených termínů s krátkým historickým přehledem vývoje definic těchto pojmů.

Velice korektně a detailně jsou v šesté kapitole Bilingvismus a multilingvismus (s. 54 – 67) zpracované definice nejčastěji diskutovaných druhů bilingvismu z hlediska současné vědy, přičemž je správně zdůrazněno, že v jazyce dosud neexistuje jediná jasná definice bilingvismu (otázkám ovládnání dvou prvních jazyků ze strany bilingválních jedinců přitom autorka logicky věnuje pouze malý prostor). Kapitola představuje celé spektrum různorodých definic a koncepcí bilingvismu, přičemž v povědomí jedince existují dva jazykové systémy coby střídající se systémy, z nichž jedinec pro potřeby promluvy aktivuje buď jeden, nebo druhý. Cenný závěr dr. Krejčové je, že dvoujazyčnost není konečný stav, ale neustálý proces a že jazyková kompetence ohledně obou jazyků podléhá změnám a vývoji.

Sedmá kapitola Střídání kódů (s. 68 – 72) definuje pojmy „přepínání kódů“ a „míšení kódů“ jako vědomé (resp. vědomé i nevědomé, záměrné i mimovolné) používání dvou (nebo více) jazyků v rámci jednoho mluvního aktu jednoho a téhož bilingválního jedince.

Osmá kapitola Vliv prvního jazyka na ovládnání druhého jazyka: kontrastivní analýza a analýza chyb (s. 73 – 85) představuje v historické perspektivě předpoklad existující v jazykovědě, že potíže, s nimiž se střetávají studenti druhých jazyků, mohou do značné míry být odhaleny a pojmenovány v předstihu, a to právě prostřednictvím metody kontrastivní analýzy nebo metodou analýzy chyb. Elena Krejčová popisuje vývoj koncepce kontrastivní analýzy už od poloviny minulého století a také vědecké metody analýzy chyb od 60. let 20. století do současnosti, díky čemuž je definován i pojem chyby ve výuce cizím jazykům. Autorka správně zobecňuje – opět na bázi bohatého korpusu odborné literatury, o kterou se opírá – že jak kontrastivní analýza, tak i analýza chyb vedou k pochopení a poté i ke korekci chyb, kterých se jedinci dopouštějí v procesu osvojování druhého jazyka.

Nejobsáhlejší devátá kapitola (s. 86 – 136) představuje analýzu korpusu empirického materiálu shromážděného autorkou, která zobecňuje výsledky jejích dlouholetých pedagogických zkušeností a ve své podstatě je i solidním výzkumem některých jazykových kategorií v bulharštině, které cizincům při výuce bulharštiny jako druhého jazyka činí potíže. V analýze jazykového korpusu autorka zdařile obrací pozornost na vybrané bulharské jazykové jevy (z fonetického, morfologického, syntaktického a lexikálního plánu jazyka) a na jejich realizaci v jazykové praxi cizinců v procesu osvojování bulharštiny, přičemž jazykový materiál je představen jasně a přehledně v jednotlivých podkapitolách. Objem zpracovaného empirického materiálu je ohromující (registrovaný počet chyb je 356 519, srov. s. 97), přičemž chyby jsou identifikovány, odchylky od normy jsou klasifikovány, analyzovány a statisticky zpracovány. Výzkumná metoda, kterou autorka používá k analýze a predikaci chyb, je rovněž jedním z přínosů posuzované práce. Metoda představuje kombinaci tradičního deskriptivismu propojeného s komparativní a typologickou metodou uplatňovanou v širokém slovanském kontextu. To dr. Krejčové pomáhá uvádět a formulovat charakteristické a specifické aspekty bulharské mluvnice v kontextu výše uvedených obtíží, s důrazem na chyby vzniklé z důvodu interferenčních vlivů. Tímto svým výzkumem se autorka organicky začlenila do bulharské jazykovědné tradice (srov. A. Dančev, E. Chadžieva, Ju. Stojanova, S. Petrova aj.) a obohatila ji o nebývale široký slovanský kontext.

Cílů práce bylo dosaženo pečlivým a svědomitým filologickým výzkumem, důsledností při odkazování a citování, práce je psaná akademicky průzračným jazykem, přístupně, bez zbytečně komplikovaného vyjadřování.

Hlavními přínosy této práce (a to jak teoreticko-metodologickými, tak i teoreticko-praktickými), pokud bychom je měli vyjádřit co nejobecněji, jsou:

1. Navázání na teoretické koncepce a stanoviska v oblasti výuky bulharského jazyka jako cizího, bilingvismu, jazykového transferu a interference a jejich obohacení.
2. Vytvoření nového teoreticko-aplikačního výzkumného modelu, pro který je typická ucelená analýza jazykových plánů a detailní rozbor transferů a interferenčních vlivů, přičemž tento model výzkumu jazykové chyby je zaměřen na specifickou oblast výuky bulharského jazyka jako cizího – a to na nositele geneticky příbuzného, slovanského jazyka.
3. Práce nabízí model pro taxonomii chyb, přičemž z hlediska metodiky poukazuje na místa, jež v procesu výuky bulharštiny jako cizího jazyka vyžadují zvláštní pozornost.
4. Vyvážená syntéza současných teoretických stanovisek a jejich reálné, pragmatické orientace. Právě v tomto aspektu je u kandidátky dobře patrná schopnost syntézy, která plyne z mnohaletých vlastních profesních zkušeností.

Výše uvedené přínosy pro vědu i pro praxi považujeme za jednoznačné habilitační přínosy Eleny Krejčové. Problematika, s níž jsou uvedené přínosy spojené, je aktuální a významná nejen pro bulharskou jazykovědu, ale také pro srovnávací slovanskou jazykovědu a pro výuku cizích jazyků ve slovanském kontextu.

Nezpochybnitelnou kvalitou práce je rovněž to, že vědecké pronikání do jeho problematiky a její zobecňování se opírá o širokou bázi slovanských teoretických studií. Na tomto místě si dovoluji poznámku směrem k budoucímu možnému publikování této habilitační práce. Aby byl tento bohatý výzkum v oblasti teorie osvojování druhého jazyka a bilingvismu opravdu komplexní, bylo by dobré zahrnout do něj i přehled relevantní literatury produkované současnou ruskou lingvistikou. Rovněž tak při analýze chyb na morfoloogické úrovni (podkapitola 9.2.3 Interference morfoloogická) by bylo užitečné připravit úplný seznam bulharských předložek a probádat, ve kterých předložkových konstrukcích se interferenční chyby registrují nejčastěji.

Posuzovaná habilitační práce je výsledkem trvalého a hlubokého zájmu o teoreticko-pragmatické aspekty bilingvismu, osvojování druhého jazyka, jazykový transfer a interferenci. Provedené analýzy a z nich plynoucí závěry, ale také předložené ilustrační příklady svědčí o tom, že autorka se snaží v maximální možné míře obsáhnout vědeckou sféru „osvojování druhého jazyka“, kterou charakterizuje vysoká míra interdisciplinarity. Provedený výzkum zvoleného tématu svědčí o profesionalitě a obšírných znalostech zkoumané problematiky. Vysoký počet vybraných odkazů a citátů zdrojů a autorů, úctyhodná bibliografie, ale i četné doplňující a vysvětlující poznámky pod čarou svědčí o vysoké odborné kompetenci a možnostech kandidátky odhalovat, systematizovat a analyzovat problémy spojené se zvoleným tématem.

Závěr:

Dojem z předložené práce Eleny Krejčové vytváří kategorickou představu o kolegyni se solidní profesionální zkušeností a nepochybnými badatelskými schopnostmi, která se již dostatečně rázně vědecky uvedla do slavistické obce jak u nás, tak i v zahraničí. S ohledem na nesporné kvality jejích prací a její vědecké produkce a na to, že ji znám jako úspěšného pedagoga a vědce, jsem přesvědčena, že její habilitace je nezbytná a přichází v pravý čas. Vědecká a pedagogická činnost Eleny Krejčové vytváří představu o člověku, který je zkušený, seriózní a aktivní badatel a pedagog a který může vykázat významné úspěchy v oblasti bulharistiky a slavistiky. **Habilitační práce splňuje požadavky standardně kladené na úroveň habilitačních prací v daném oboru.** Vše výše uvedené mi umožňuje s plnou odpovědností ctěné odborné komisi doporučit práci k obhajobě a navrhnout, aby byl jmenované udělen akademický titul „docent“.

Dne 20.09.2018

prof. Dr. Elena Chadžieva

TLUMOČNICKÁ DOLOŽKA

Jako tlumočnice jazyka bulharského, jmenovaná rozhodnutím Krajského soudu v Brně ze dne 21. 12. 2016, č.j. Spr 1072/2016-36, stvrzuji, že překlad souhlasí s textem připojené listiny.

Překlad obsahuje ... (.....5.....) fyzických stran.

V překladu jsem provedla tyto opravy: .....

Tlumočnický úkon je zapsán pod poř. č. 15/2018 deníku.

Odměnu a náhradu nákladu účtuji podle připojené likvidace na základě dokladů č. ...

V Blansku
dne 10. 10. 2018

Margarita Rumenova Račeva
margarita.rumenova@gmail.com

